

En sabotasjeleders erindringer

M. b. Av overløge Johan Scharffenberg

100263

Flemming B. Muus: «Ingen tænder et lys...» Henning Branner's Forlag. København 1950.

Forfatterens forhistorie er meg ukjent. Fra 1937 hadde han ikke vært i Danmark. Han var ansatt i et engelsk selskap med bopel i Cape Palmas i negerrepublikken Liberia på Afrikas vestkyst.

9. april 1940 hørte han i radio meldingen om den tyske invasjon i Danmark og Norge. Han søkte straks avskjed i håp om å få ta del i en dansk motstandsbevegelse. Etter mange vanskeligheter kom han til England 1. april 1942. Boken handler om hans utdannelse til leder av den engelske sabotasje i Danmark og hans virksomhet der 1943-1944.

Han var dansk statsborger, men gikk inn i engelsk militærtjeneste og avla troskalspæd til kong George.

Den gang søkte det offisielle Danmark å opprettholde en fiktiv «nøytralitet», men da riket var besatt av tyskerne, ville England ved å organisere sabotasje lamme de danske fabrikker som hadde arbeid for den tyske krigsforsyning. — Hertil ble utdannet danske frivillige som skulle slippes ned fra fly. Etter at Muus hadde klart den meget krevende utdannelse, fikk han til oppgave å organisere og lede sabotasjen (uten selv å ta aktiv del i særliggelsene) og å stå i stadig hemmelig forbindelse med sine foresatte i England.

Han ble utnevnt til løytnant, rykket opp til major, ble dekorert og hadde under besøk i London audiens hos kong George og kong Haakon.

I den danske motstandsbevegelse var han erkjent som «chief representative» for vestmaktene og ble medlem av Danmarks frihetsråd ved dets opprettelse sommeren 1943.

Han spilte utvilsomt en viktig rolle ikke bare i ledelsen av sabotasjen, men også i hele oppbyggingen av motstandsbevegelsen og som bindeledd mellom den og de engelske myndigheter. Men om hans innflytelse har vært så stor som hans egen fremstilling tyder på, kan bare danskene dømme om. Han er nevnt flere steder i verket «Danmark besat og befriet», dog nok så knapt, kanskje fordi han 13. juli 1946 ble dømt til to års fengsel for underslag av ca. 550.000 kroner av de midler han hadde disponert under sin virksomhet. Han gjengir selv dommen (s. 206), saken vakte sorg, og han ble benådet julaften 1946. Det heter i dommen at han «ubestridt har ydet en fremragende indsats i Modstandsarbejdet her i Landet» og «maa antages endnu paa Gerningstidspunktet at have været paavirket av sit forcerede, farlige og stærkt nerveanspendende Arbejde under Besættelsen». Pengene ble betalt tilbake.

Når Muus flere år baketter gjengir sine erindringer, avhenger fremstillingens verdi som kilde-skrift av dens nøyaktighet som bare danskene kan kontrollere. Jeg har dog festet meg ved et par enkeltheter.

Muus ble sloppet ned i Jylland natt til 12. mars 1943 og arbeidet

i Danmark til 7. oktober 1943 da han drog til Sverige og derfra 13. oktober med fly til Skottland. 11. desember 1943 reiste han med fly tilbake til Danmark, denne dato er nevnt både s. 154 og s. 194, men han forteller at han etter en farlig landing måtte skjule seg i en halmstakk hvor han lå «fra Klokken to Fredag Nat til Klokken otte Søndag Morgen» (s. 158). Etter almanakken var 11. desember 1943 en lørdag; hvis datoen er riktig angitt, må landingen ha foregått natt til søndag, og da kan fremstillingen ikke være riktig.

Han arbeidet så i Danmark hele året til 11. desember 1944 da han reiste til Sverige og 2. januar 1945 til England.

Etter frigjørelsen kom han til København 9. mai 1945, denne gang med legalt fly.

S. 186 fig. omtaler han et telegram han fikk 1944 fra det britiske utenriksdepartement med forespørsel om kong Christian X ville gi sin tilslutning til at de allierte i en proklamasjon anerkjente Danmark som forbundsfele i kampen mot Tyskland. I «Danmark besat og befriet» (3. bind s. 133) gav professor Hartvig Frisch en fremstilling som på enkelte punkter avviker fra Muus', men også her het det at Eden's forslag kom i begynnelsen av mai 1944 «gennem Flemming Muus, chefen for de engelske Faldskærmtropper, og Ingeniør Dedichen».

Kongen fant først tidspunktet uheldig, men gav etter ny hevdelse av kronprinsen og Buhl et positivt svar 4. mai. Ruesland gikk dog ikke dengang med på å anerkjenne Danmark som alliert, men i april 1945 kom anerkjennelsen på grunn av det danske folks aktive kamp mot Hitler-Tyskland. Dette punkt har interesse også for vurderingen av sabotasjen.

I Norge var jeg kritisk innstilt overfor sabotasjen og navnlig overfor «likvideringene».

Spørsmålet stod annerledes Danmark som nesten helt til det offisielle brudd 29. august 1943 ble ansett som «Hitlers lille kanarifugl». Ettersom motstandsbevegelsen vokste ble de alliertes innstilling stadig mer velvillig, og derfor kan de store ofre forsvares som sabotasjen kostet Danmark både direkte og indirekte ved den derved fremkalte kontrasabotasje og terror.

Meningene var dog delte også blant gode danske patrioter, særlig blant politikere.

Motivet for Muus selv var utvilsomt fedrelandskjerlighed, han gjorde dyktig arbeid med fare for eget liv. Hans bok gir et interessant innblikk i «livet under jorden» i det okkuperte Danmark.

Johan Scharffenberg.